

Spis treści

Wstęp	8
-------	---

WYMIARY KULTURY

Pojęcie kultury	10
Artystyczne i antropologiczne rozumienie kultury	10
Rzeczywistość kulturowa	11
Spółeczny charakter kultury	11
Stefan Czarnowski, <i>Kultura</i> (fragm.)	11
Wzory kultury	12
Ruth Benedict, <i>Wzory kultury</i> (fragm.)	12
Kultura i osobowość	13
Badania terenowe	13
Bronisław Malinowski, <i>Argonauci Zachodniego Pacyfiku. Relacje o poczynaniach i przygodach krajowców z Nowej Gwinei</i> (fragm.)	14

Ciało: natura i kultura	16
Spotkanie natury i kultury	16
Ciało jako narzędzie	16
Marcel Mauss, <i>Sposoby posługiwania się ciałem</i> (fragm.)	16
Kobiece i męskie	17
Ciało jako znak	18
Nagość i wstyd	18
Upiększanie ciała	19
Ciało jako ideał piękna	20

Przestrzeń: święte i świeckie	23
Przestrzeń a relacje międzyludzkie	23
Ciało i przestrzeń	23
Przestrzeń świecka, przestrzeń święta	24
Christian Norberg-Schulz, <i>Bycie, przestrzeń i architektura</i> (fragm.)	24
Struktura przestrzeni świętej	25
Dom – środek świata	26
Christian Norberg-Schulz, <i>Bycie, przestrzeń i architektura</i> (fragm.)	27
Miasto średniowieczne – miasto europejskie	28
Christian Norberg-Schulz, <i>Znaczenie w architekturze Zachodu</i> (fragm.)	28

KALENDARIUM ARCHITEKTURY

Czas: historyczne i współczesne	32
Czas kultury	32
Ryszard Kapuściński, <i>Heban</i> (fragm.)	33
Czas cykliczny	33
Połączenie czasu cyklicznego i czasu linearnego	34
Kalendarz – władza nad czasem	34
Czas miasta i wsi – zegar	36
Jacques Le Goff, <i>Czas Kościoła i czas kupca</i> (fragm.)	36

Duchowe i materialne w kulturze	39
Sztuczny podział	39
Religia: materia w służbie ducha	39

Stefan Czarnowski, <i>Kultura</i> (fragm.)	40
Technika: myśl i materia	40
Roland Barthes, <i>Mitologie</i> (fragm.)	41
Książka: materia jako nośnik tego, co duchowe	42
Duchowe i materialne w sztuce	42

SPOŁECZNY CHARAKTER KULTURY

Wspólnoty kulturowe	46
Wspólnota i stowarzyszenie	46
Wspólnoty rodzinne	46
Sąsiedztwo	48
Grupa przyjacielska i koleżeńska	48
Barbara Fatyga, <i>Dzicy z naszej ulicy. Antropologia kultury młodzieżowej</i> (fragm.)	48
Jerzy Wertenstein-Zuławski, <i>Miedzy nadzieją a rozpaczą</i> (fragm.)	49
Wspólnota religijna	50

Pojęcie kultury narodowej	52
Naród	52
Edward Abramowski, <i>Pomniejszyciele ojczyzny</i> (fragm.)	53
Ernest Renan, <i>Co to jest naród?</i> (fragm.)	54
Kultura narodowa i jej instytucje	54
Wspólnoty ponadnarodowe	55
Czesław Miłosz, <i>Rodzinną Europą</i> (fragm.)	55
Jerzy Kłoczowski, <i>Europa – Polska</i> (fragm.)	56
Dziedzictwo światowe	56

Historyczne typy kultury	58
Kultura tradycyjna	58
Bronisław Malinowski, <i>Mit w psychice człowieka pierwotnego</i> (fragm.)	59
Kultura rycerska	60
Dworki szlacheckie	61
Mieszczaństwo	61
<i>Homo faber</i>	62
Czas pracy	62
Praca: kategoria przestrzeni i cielesności	63
Ewa Grzeszczyk, <i>Sukces: amerykańskie wzory – polskie realia</i> (fragm.)	63

Kultura masowa (popularna)	65
i jej alternatywy kulturowe	65
Kultura masowa	65
José Ortega y Gasset, <i>Bunt mas</i> (fragm.)	65
Kultura popularna. Kicz	67
Clement Greenberg, <i>Awangarda i kicz</i> (fragm.)	67
Odbiorca kultury masowej. Makdonaldyzacja	68
George Ritzer, <i>Makdonaldyzacja społeczeństwa</i> (fragm.)	68
Kultura alternatywna, subkultura, kontrkultura	69
Eugenio Barba, <i>Teatr. Samotność, rzemiosło, bunt</i> (fragm.)	70

MEDIA W KULTURZE. SŁOWO

Kultura i komunikacja	72
Komunikacja w świecie człowieka	72
Dwa modele komunikacji	72
Media w kulturze	73
Media w sztuce	74

Maryla Hopfinger, <i>Doświadczenia audiowizualne.</i>	Theodor W. Adorno, <i>Filozofia nowej muzyki</i> (fragm.)	119
<i>O mediach w kulturze współczesnej</i> (fragm.)	Arnold Hauser, <i>Filozofia historii sztuki</i> (fragm.)	120
„Przekaznik jest przekazem”		75
KALENDARIUM MEDIÓW		78
Mowa i pismo		80
Odmiany słowa		80
Moc słowa mówionego		81
Mowa i pamięć		81
Historia pisma		82
Platon, <i>Fajdros</i> (fragm.)		84
Pismo przekształca świat		84
Walter Ong, <i>Oralność i piśmienność. Słowo poddane technologii</i> (fragm.)		84
Druk, komputer, internet		87
Druk wkracza na scenę		87
Następstwo druku: humanizm, języki narodowe, reformacja		87
Czas czasopism		89
Marshall McLuhan, <i>Galaktyka Gutenberga</i> (fragm.)		90
Słowo, klawiatura i ekran		91
Słowo w sieci		91
Paul Levinson, <i>Miękkie ostrze. Naturalna historia i przyszłość rewolucji informacyjnej</i> (fragm.)		93
DŹWIĘK W KULTURZE		95
Język muzyki		96
Od antyku do średniowiecza		96
Muzyka baroku		97
Albert Schweitzer, <i>Jan Sebastian Bach</i> (fragm.)		98
Klasycyzm wiedeński		99
Muzyka romantyzmu		101
List Józefa Elsnera do byłego ucznia – Fryderyka Chopina, 27 XI 1831 (fragm.)		101
Muzyka nie tylko do słuchania		101
XX wiek – kod otwarty		103
Ernst Bloch, <i>Filozofia muzyki</i>		103
KALENDARIUM MUZYKI		106
Po co muzyka? Formy odbioru muzyki		108
Formy odbioru muzyki		108
Jędrzej Kitowicz, <i>Opis obyczajów za panowania Augusta III</i> (fragm.)		108
Aleksander Świętochowski, <i>Libenum veto</i> (fragm.)		108
Między kulturą tradycyjną a kulturą popularną		109
Curt Sachs, <i>Historia instrumentów muzycznych</i> (fragm.)		109
Gdy jesteśmy słuchaczami, gdy idziemy na koncert...		111
Muzyka popularna		112
Grzegorz Turnau, <i>Płonący pasztecik</i> (fragm.)		114
Kompozycja i aranżacja, wykonanie i reprodukcja		116
Kompozycja, interpretacja, aranżacja		116
Witold Lutosławski [Dośkonała sztuka wykonawcza]		116
Nagranie, reprodukcja, reżyseria dźwięku		117
Sławomira Żerańska-Kominek, <i>Muzyka w kulturze. Wprowadzenie do etnomuzykologii</i> (fragm.)		117
Oryginalność i standaryzacja		118
WIDOWISKA W KULTURZE		121
Człowiek i maska		122
Widowisko – święto – teatr		122
Jürgen Thorwald, <i>Stulecie chirurgów. Według zapisków mojego dziadka, chirurga H.St. Hartmanna</i> (fragm.)		123
Maska		123
Erving Goffman, <i>Człowiek w teatrze życia codziennego</i> (fragm.)		124
Scena i kulisy		126
Rytuał, obrzęd, święto w kulturze		128
Rytuał – święto		128
Dary		129
Obrzędy przejścia		130
Święta patriotyczne		131
Jan Ziółek, <i>Konstytucja 3 maja. Kościelno-narodowe tradycje święta</i> (fragm.)		131
Karnawał, zabawa i gra w kulturze		134
Karnawał w kulturze		134
Michail Bachtin, <i>Twórczość Franciszka Rabelais’go a kultura ludowa średniowiecza i renesansu</i> (fragm.)		135
Funkcje karnawału		136
Karnawalizacja, współczesne zachowania parakarnawałowe		136
Mirosław Pęczak, <i>Mały słownik subkultur młodzieżowych</i> (fragm.)		136
Zabawowy charakter codzienności		137
<i>Homo ludens</i>		138
Teatr w kulturze		140
Początki teatru i jego rola religijna		140
Teatr w średniowieczu		141
Andrzej Datko, <i>Struktura miejsca świętego na przykładzie Kalwarii Zebrzydowskiej w czasie Misterium Męki Pańskiej</i> (fragm.)		142
Teatr renesansu		143
Teatr baroku i romantyzmu		144
Wielka Reforma Teatru		144
Peter Brook, <i>Pusta przestrzeń</i> (fragm.)		145
Widz w teatrze		146
Jerzy Limon, <i>Między niebem a sceną. Przestrzeń i czas w teatrze</i> (fragm.)		146
KALENDARIUM TEATRU		148
OBRAZ W KULTURZE		151
U źródeł obrazu		152
Początki obrazu		152
Geneza sztuk przedstawiających		153
Sakralne funkcje sztuki		154
Paweł Florenski, <i>Świątynia jako synteza sztuk</i> (fragm.)		154
Ikony i idole		155
Obraz – kod, kontekst, podpis		155
Ernst H. Gombrich, <i>Obraz wizualny</i> (fragm.)		156
Sztuka i artyści		158
Sztuka		158
Artysta		159
Giorgio Vasari, <i>Żywoty najslawniejszych malarzy, rzeźbiarzy i architektów</i> (fragm.)		159

Piękno	160	Graficzny interfejs	199
Zbigniew Herbert, <i>Martwa natura z wędzidłem</i> (fragm.)	161	Multimedialność	199
Perspektywa	161	<i>Uwolnić się od rzeczywistości. Rozmowa ze Zbigniewem</i>	
Kolekcja i muzeum	162	Rybczyńskim (fragm.)	200
Muzeum Narodowe w Warszawie	164	Człowiek podłączony do komputera	200
KALENDARIUM SZTUKI – część I	166	Stanisław Lem, <i>Summa technologiae</i> (fragm.)	201
Fotografia	168	Odmasowienie kultury masowej	201
Dada	168	Każdy artystą?	203
Reprodukcja dzieła sztuki	169	Nowoczesność	203
Walter Benjamin, <i>Dzieło sztuki w dobie</i>		Tadeusz Peiper, <i>Tędy. Nowe usta</i> (fragm.)	203
<i>reprodukcji technicznej</i> (fragm.)	169	Percepcja rzeczywistości	204
Dagerotyp	169	Krystyna Janicka, <i>Surrealizm</i> (fragm.)	205
Obiektywne oko aparatu	170	Salon sztuki	206
André Bazin, <i>Ontologia obrazu</i>		Skandal i prowokacja	206
<i>fotograficznego</i> (fragm.)	171	Protest Marcela Duchampa opublikowany	
Dokument czasu	171	w „The Blind Man”	207
Nośnik pamięci	172	Sztuka a życie codzienne	207
Fotomontaż	173	Joseph Beuys, <i>Każdy artystą</i> (fragm.)	207
Film	175	KALENDARIUM SZTUKI – część II	210
Początki filmu: kinematograf a kino	175	POSTAWY I DZIAŁANIE W KULTURZE	213
Karol Irzykowski, <i>Dziesiąta Muza.</i>		Tożsamość – wielokulturowość – globalizacja	214
<i>Zagadnienia estetyczne kina</i> (fragm.)	176	Tożsamość kulturowa	214
Reprodukcja i kreacja w filmie	176	Jan Paweł II, <i>Pamięć i tożsamość. Rozmowy na przełomie</i>	
Edgar Morin, <i>Kino i wyobraźnia</i> (fragm.)	177	<i>tysiącleci</i> (fragm.)	215
Język filmu	177	Wielokulturowość	215
Kadr, ujęcie, scena, sekwencja, plany	179	Relatywizm kulturowy i uniwersalizm	216
Konstrukcja dzieła filmowego	180	Leszek Kołakowski, <i>Szukanie barbarzyńcy.</i>	
Jerzy Wójcik, <i>Film w kulturze</i> (fragm.)	180	<i>Złudzenia uniwersalizmu kulturowego</i> (fragm.)	216
Kino jako instytucja kultury	183	Globalizacja	217
Od kinematografu do multiplexu	183	Zygmunt Baumann, <i>Globalizacja. I co z tego dla ludzi</i>	
Dźwięk w filmie	184	<i>wynika</i> (fragm.)	217
Filmowe gatunki i archetypy	185	Lokalność – regionalność – uczestnictwo	
Leopold Tyrmand, <i>Zły</i> (fragm.)	185	w kulturze	220
Maria Pawlikowska-Jasnorzeńska, <i>Paryż</i> (fragm.)	186	Region i jego dziedzictwo	220
Aktor – postać filmowa – gwiazda	186	Czesław Miłosz, <i>Szukanie ojczyzny</i> (fragm.)	220
Roger Caillois, <i>Udział „per procura”</i> (fragm.)	186	Ruch regionalistyczny	221
Kino autorskie	187	Wojciech Burszta, Waldemar Kuligowski, <i>Sequel.</i>	
Alexander Astruc, <i>Narodziny nowej awangardy:</i>		<i>Dalsze przygody kultury w globalnym świecie</i> (fragm.)	221
<i>kamera-pióró</i> (fragm.)	187	Pogranicze kulturowe	222
Adaptacja dzieła literackiego	188	Kultura regionalna i działanie w kulturze	224
Telewizja jako medium audiowizualne	191	Uczestnictwo w kulturze	224
Telewizja – medium audiowizualne	191	Krzysztof Czyżewski, <i>Etos amatora</i> (fragm.)	225
Kino w domu	192	Animacja – aktywacja	225
Zygmunt Bauman, <i>Ponowoczesne wzory osobowe</i> (fragm.)	192	<i>Kim jesteśmy</i> (fragm.)	225
Informacja i rozrywka	193	Mysł globalnie – działaj lokalnie	226
Francesco Casetti, Roger Odin, <i>Od paleo- do neo-telewizji.</i>		Jan Kawecki, Waldemar Mirek [<i>Animacja jest działaniem</i>	
<i>W perspektywie semiopragmatyki</i> (fragm.)	193	<i>oddolnym</i>]	226
Widownia telewizyjna	194	SŁOWNIK TERMINÓW	229
Gatunki telewizyjne	195	INDEKS RZECZOWY	239
Roch Sulima, <i>Oko „Wielkiego Brata”</i> (fragm.)	196	INDEKS OSÓB	241
Obraz na monitorze	198		
Interaktywność	198		